

SEKSUELE VORMING ALS WAPEN TEGEN SEKSUEEL MISBRUIK ONDER ALLOCHTONEN

Deel 1

Rénie van der Putten

Allochtone kinderen en jongeren lopen een grotere kans slachtoffer te worden van seksuele misbruik dan autochtone leeftijdgenoten. Tegelijk blijkt uit onderzoek dat allochtone jongens zelf vaker seksuele dwang toepassen en het ook vaker goedkeuren dat er enige druk wordt uitgeoefend op een meisje om seks te krijgen.

In allochtone gezinnen blijkt nauwelijks aandacht te zijn voor de seksuele ontwikkeling van de kinderen. Er is van thuis uit ook geen begeleiding bij hun seksuele en relationele vorming.

In deel 1 van de tweedelige artikelenreeks worden seksueel misbruik in het algemeen en onder allochtone groepen besproken. Ook wordt er gekeken naar oorzaken en oplossingen. In het tweede deel (te verschijnen) ligt de focus op seksuele en relationele vorming van allochtone kinderen en jongeren als wapen tegen misbruik.

Seksueel geweld

Seksueel geweld komt overal ter wereld voor, in alle lagen van de bevolking en binnen alle religieuze groeperingen.

Tot seksueel geweld worden alle handelingen gerekend die seksueel getint zijn en tegen de wens van ten minste een van de betrokkenen plaatsvinden. Deze handelingen variëren van zich voor iemand moeten uitkleden en zichzelf moeten betasten, aangeraakt worden of anderszins seksueel geïntimideerd worden (bijvoorbeeld door te moeten kijken naar iemand die zich uitkleedt, seksueel betast of bevredigt of door geconfronteerd te worden met obscene gebaren en opmerkingen), tot gedwongen worden iemand te bevredigen, en tot aangerand of verkracht worden.

Bij seksueel geweld is altijd sprake van een machtsverschil tussen de pleger en het slachtoffer.

Het merendeel van de slachtoffers is vrouw, de plegers zijn overwegend van het mannelijk geslacht.

Slachtoffers van seksueel misbruik

Wanneer het seksueel geweld kinderen betreft spreken we doorgaans van seksueel misbruik.

Uit een onderzoek van Rutgers Nissogroep/Soa Aids Nederland in 2005 blijkt dat ruim 18% van de meisjes ooit gedwongen is tot het verrichten van seksuele handelingen. Voor 2% van hen geldt dat zij toen jonger dan 12 jaar waren. Van alle jongens zou meer dan 5% te maken hebben gehad met seksuele dwang. Deze cijfers zijn herleid op basis van aangiftes bij de politie.

Aangezien veel seksueel misbruik verzwegen wordt, kunnen we veronderstellen dat het feitelijke aantal veel hoger ligt.¹ De genoemde aangiftes zijn bovendien voornamelijk door autochtonen gedaan, terwijl het niet reëel is te denken dat het in allochtone kringen minder voorkomt. In het eergenoemde onderzoek wordt zelfs gezegd dat allochtone meisjes en jongens 11% grotere kans hebben om slachtoffer te worden dan autochtone leeftijdsgenoten. Verderop in dit artikel worden – mogelijke – redenen hiervoor besproken.

Plegers van seksueel misbruik

Het is van belang twee groepen plegers te onderscheiden: volwassenen en jongeren.

Om met de laatste groep te beginnen: ongeveer 5% van alle jongens heeft ooit iemand gedwongen tot seksuele handelingen. Terwijl dit voor 3% van de autochtone jongeren geldt, gaat dit op voor 8% van de Surinaamse en Antilliaanse en voor 11% van de Turkse en Marokkaanse jongens. Daarbij keurt zelfs 15% van de Turkse en Marokkaanse jongens het goed dat een meisje onder druk wordt gezet door een jongen om seks te krijgen. Meisjes lijken deze houding te accepteren: in een onderzoek van ACB Kenniscentrum zeggen allochtone meisjes dat de verantwoordelijkheid om grenzen te stellen primair bij de vrouw ligt.

---

¹ Het ministerie van justitie spreekt in een brochure uit 2003 over 40% vrouwelijke slachtoffers onder de 16 jaar.

De grootste groep plegers van seksueel misbruik wordt gevormd door volwassenen. Geweld tegen kinderen onder 5 jaar komt het meest voor binnen de familie (en in 28% van de gevallen is vader de dader). Bij kinderen boven 10 jaar moeten de plegers veel meer in de naaste omgeving worden gezocht. Het zijn dan vrijwel altijd bekenden van de kinderen (van school, de sportvereniging, het buurthuis, etc.).

Meisjes worden meestal binnen de directe familie misbruikt, dus door vaders en broers. Omdat het binnen de muren van het gezin gebeurt, is het misbruik vrijwel onzichtbaar en kan het lang doorgaan.

Jongens daarentegen zijn vaker slachtoffer van andere, indirecte familieleden (ooms, neven, opa's) of bekenden. Ze worden vaker misbruikt wanneer ze in de puberleefstijd zijn. Het misbruik is minder frequent en de periode waarin het misbruik voorkomt is korter dan bij meisjes.

Tot slot zijn er twee specifieke groepen plegers die in dit verhaal ook genoemd moeten worden: loverboys en sugardaddy's. Loverboys zijn jonge pooiers die tienermeiden onder valse voorwendselen verleiden, aan zich binden en hen uiteindelijk tot prostitutie dwingen. Sugardaddy's zijn mannen die dak- en thuisloze jongeren (doorgaans jongens), vaak ook zonder inkomen, kost en inwoning aanbieden in ruil voor seksuele tegenprestaties.

Seksueel misbruik via internet

Bij seksueel geweld en misbruik denken we vooral aan direct, lijfelijk contact. Internet wordt echter in toenemende mate gebruikt om kinderen aan te zetten tot seksuele handelingen. In hun onschuld achten zij zich veilig aan hun kant van de computer als ze via chatsites en met gebruik van een webcam, spannende contacten onderhouden met een 'verre' kennis of chatvriend(in).

Echter, steeds vaker worden met name jonge tienermeisjes² door mannen, die zich vaak jonger voordoen dan ze in werkelijkheid zijn, via een subtiel proces (*grooming*), overgehaald om zich uit te kleden voor de webcam en om seksuele handelingen bij zichzelf te verrichten. Omdat er geen fysiek contact mogelijk is, wanen ze zich veilig en beschermd.

Vooraf voor meisjes uit gemeenschappen waarin elke vorm van seksueel contact voor het huwelijk uit den boze is, lijkt internet een veilige ontdekplaats. Ze lopen via een internetvriendschap immers geen risico 'gezien' te worden met een jongen en ook niet om ontmaagd te worden, terwijl ze wel (seksueel) contact kunnen hebben met iemand van het andere geslacht.

De meisjes lopen echter wel degelijk gevaar: het gevaar om gefilmd te worden. De door de meisjes via de webcam verzonden beelden worden soms opgenomen door de volwassenen en zelfs verder verspreid via You Tube. De hele wereld kan zo 'meegenieten' van deze kinderporno³, tot schade en schande van de jonge slachtoffers.

---

² Ook tienerjongens die vragen hebben over eventuele homoseksuele gevoelens gebruiken internet om antwoorden te vinden en te experimenteren. Zij lopen daarmee een vergelijkbare kans op misbruik als meisjes.

³ Volgens de wet (art. 240b Wetboek van strafrecht) is de term *kinderporno* van toepassing op alle personen onder 18 jaar.

In 2009 is er bij de politie maar liefst 254 keer aangifte gedaan van seksueel misbruik via internet. Een stijging van 30 procent ten opzichte van 2008. (Volgens de politie is dit slechts het topje van de ijsberg.) De stichting Mijn Kind Online is onlangs een campagne gestart om ouders en kinderen te informeren over cyberlokken en cybersex.⁴

Allochtonen en seksueel misbruik

Zoals eerder gezegd lopen allochtone meisjes en jongens een veel grotere kans slachtoffer te worden van seksueel misbruik dan autochtone kinderen. Andersom geven met name Turkse en Marokkaanse jongens veel vaker aan zelf ooit iemand gedwongen te hebben seksuele handelingen te verrichten. Hoe kan dit verklaard worden? Welke oorzaken zijn hiervoor aan te wijzen?

Schaamte en taboe

In veel allochtone groepen is seks en over alles wat daar enigszins mee samenhangt, weggestopt onder een dikke deken van schaamte en taboe en daarmee 'onzichtbaar' gemaakt. Een vrijscene op tv wordt onmiddellijk weggezapt. In nabijheid van anderen douchen en baden veel allochtonen met ondergoed aan (bijvoorbeeld na een sportactiviteit, gymles of in een openbaar badhuis), ook als mannen of vrouwen onder elkaar zijn. Men schaamt zich voor andermans en eigen naaktheid. Praten over seks is ondenkbaar.

Kinderen worden nauwelijks seksueel voorgelicht en begeleid. Sommige meisjes schrikken zich dood als ze voor het eerst ongesteld worden. Anderen horen pas vlak voor hun trouwen, meestal van oudere zussen of tantes wat hen te wachten staat in de huwelijksnacht. Jongens verkrijgen hun informatie over zaadlozingen of masturbatie vooral uit gesprekken met leeftijdsgenoten of oudere broers. Over deze zaken praat je niet met je ouders. Niet als meisje, niet als jongen.

Middelbare scholen hebben de wettelijke plicht in de onderbouw seksuele voorlichting te geven. Ze mogen zelf bepalen bij welke les en wat de inhoud van de voorlichting is. Op sommige scholen moeten leerlingen echter schriftelijke toestemming van hun ouders hebben om hieraan deel te mogen nemen.

Soms is het taboe zo groot dat ouders hun kinderen uitsluiten van de lessen seksuele vorming op school.⁵ En, er zijn zelfs kinderen die uit schaamte het toestemmingsbriefje niet aan hun ouders durven te geven.

Maagdelijkheid

De maagdelijkheid van een meisje staat boven alles. Ze moet als maagd het huwelijk in en dus is seks voor die tijd absoluut taboe.⁶ Maar eigenlijk is elke vorm van fysiek – laat staan seksueel – contact met iemand van het andere geslacht verboden. Daarmee zijn ook, in de ogen van veel anderen onschuldige vormen als zoenen en frummelen uit den boze.

---

⁴ Zie: <http://mijnkindonline.nl> en <http://mijnkindonline.nl/1638/toename-aangiften-seksueel-misbruik.htm>

⁵ Let wel: op streng christelijke scholen is dit ook nog steeds een probleem.

⁶ Officieel geldt dit binnen de islam evenzeer voor jongens....

Naast dit verbod op seksueel (getint) contact met een ander wordt bovendien zelfbevrediging vaak ook als onrein en verwerpelijk beschouwd. Hoe kunnen jongeren dit rijmen met de overdaad aan bloot en seks op tv, in films, in clips, op reclamezuilen, op internet? En hoe valt dat te rijmen met de veranderingen in hun eigen lichaam? Hoe kunnen jongens in de puberleeftijd zich beheersen als hun geslachtshormonen met 700 tot 800% toenemen? Hoe leren meisjes hun eigen lichaam ontdekken? Er lijkt toch echt iets mis te zijn met je als je niet voldoet aan de beelden die media verspreiden over wat normaal is op dit gebied.

Macho- en straatcultuur

In de tienerleeftijd is de peergroep uitermate belangrijk: hun mening is jouw mening, hun gedrag is jouw gedrag. Als je daarvan afwijkt lig je in heel snel uit de groep. En juist ergens bijhoren is zo immens belangrijk op deze leeftijd.

Veel allochtone jongens komen uit een machocultuur waarin de status van mannen direct samenhangt met stoer en dominant gedrag en met 'échte' mannelijkheid. Heel wat van deze jongeren onderhouden het contact met vrienden vooral op straat en ontwikkelen daarbij een eigen 'straatcultuur'. Hierbinnen gelden strikte gedragsregels, die mede geënt zijn op de genoemde machocultuur.

Als de peergroep, je straatvrienden en de media nu voorspiegelen dat je seks hoort te hebben, is er iets mis met je als je dat niet hebt. Jongens pochen daarom graag over 'hoeveel meiden ze al hebben gehad'. Als groepslid kun je daar niet *niet* aan meedoen. Als allochtone jongen dus ook niet. Heb je geen stoere verhalen over seksuele ervaringen, dan doe je niet meer mee, of voor de meeste allochtonen nog veel erger: je wordt voor homo uitgemaakt. In een machocultuur – en daarmee ook in de allochtone straatcultuur – wordt homoseksualiteit als minderwaardig en als niet-mannelijk gezien.

Voor een jongen die niet voldoet aan de norm van de groep en de media betekent dit dus: 'je bent geen echte man'. Weg imago. Weg status. Weg vrienden.

Familie- en eercultuur

Dagblad De Pers schrijft op 15 september 2010⁷ over een aantal gruwelijke voorbeelden van seksueel misbruik over de hele wereld – met in de meeste gevallen ook nog eens desastreuze gevolgen. De krant vertelt bijvoorbeeld over een 17-jarig meisje dat gewurgd wordt door haar broer, in het bijzijn van haar vader. De reden: ze is ongehuwd zwanger. Van haar vader nota bene. Een ander meisje wordt gestenigd na verkrachting door drie mannen.

Wat is hier aan de hand? Deze meisjes zijn slachtoffer van seksueel misbruik en worden daarvoor dan ook nog eens gruwelijk gestraft. Waarom? Het antwoord is luid en duidelijk: om de geschonden eer van de familie.

---

⁷ Dagblad De Pers, rubriek Perspectief, 15 september 2010.

In zogenaamde familieculturen – verreweg de meeste culturen in de wereld zijn overigens familieculturen⁸ – zijn een sterke hiërarchie, een duidelijke taakverdeling tussen en een wederzijdse verantwoordelijkheid van de leden van de familie noodzakelijk om de eenheid van de familie te garanderen. Hierbij horen strikte sociale omgangsvormen en gedragsregels. Daarvan afwijken wordt niet bepaald gewaardeerd; individuele acties kunnen de eenheid doorbreken en daarmee de sociale (en economische) structuur schaden. De eer en eerbaarheid van de familie wordt onder druk gezet. Wordt de eer grof geschonden, dan dienen er maatregelen getroffen te worden om de eer te herstellen.

In veel culturen hangt de eer van de familie nauw samen met de maagdelijkheid van de meisjes en de huwelijkse trouw van de vrouwen. Ontmaagding voor het huwelijk en het plegen van overspel zijn zeer grove eerschendingen. Ze raken de familie tot in de ziel. De eenheid staat op het spel. En dat kan niet; de eenheid moet ten koste van alles bewaard blijven. Een dreigende breuk moet hersteld worden, door het probleem ‘op te lossen’. Dit kan gebeuren door bijvoorbeeld een versnelde uithuwelijking of terugsturen naar het land van herkomst. De familie kan echter ook besluiten tot verstoting, verminking of zelfs de doodstraf (door moord of gedwongen zelfmoord).⁹

Naast feitelijke eerschending kan ook *vermeende* eerschending – vaak door roddel in de wereld gebracht – een desastreuze ‘oplossing’ tot gevolg hebben.

Gevolgen van seksueel misbruik

Het zal niemand veel moeite kosten om te veronderstellen dat álle slachtoffers van seksueel misbruik hiervan fysieke en/of psychische gevolgen ondervinden. Allochtone jongeren kunnen daarbij met specifieke gevolgen geconfronteerd worden.

Jongens die misbruikt zijn door mannen kunnen bestempeld worden als homo. Aangezien homoseksualiteit binnen veel culturen en gemeenschappen als verwerpelijk wordt beschouwd, betekent dit dat een jongen die ongewenst het stigma ‘homo’ meedraagt zijn familie te schande maakt. Hierbij kunnen dan dezelfde mechanismes als bij de hierboven beschreven (al dan niet vermeende) eerschending in werking treden.

Bij allochtone meisjes speelt boven alles de kans op verlies van de maagdelijkheid en de eerbaarheid – deze laatste ook door internet. De mogelijke gevolgen zijn bekend. Máár: als de eventuele ontmaagding en de geschonden eer alléén in de directe omgeving – d.w.z. in het gezin – bekend zijn terwijl niemand daarbuiten ervan af weet, kan het probleem verborgen blijven. Er is dan dus ook geen ‘oplossing’ nodig om op te treden tegen de eerschending¹⁰. Zodra de buitenwereld wel op de hoogte raakt rijzen er problemen. We moeten ons dan ook serieus afvragen wat er gebeurt of kan gebeuren als we een allochtone jongere adviseren om met zijn of haar verhaal naar de hulpverlening – onderdeel van de buitenwereld – te stappen.

---

⁸ En soms rekent men mensen in de 5^e graad nog tot familie.

⁹ In het geval van de twee meisjes is duidelijk dat zij hun maagdelijkheid vóór het huwelijk hadden verloren⁹ waarmee hun eer en die van de familie ernstig was geschaad. ⁹ Bij het verkrachte meisjes hadden haar directe gezinsleden ook nog eens de fout gemaakt de plegers openlijk aan te klagen. Hiermee werd de schande van de ontmaagding publiekelijk bekend waardoor de eer van de hele familie onder druk was komen te staan.

¹⁰ Hooguit zou er een maagdenvlieshersteloperatie moeten plaatsvinden om een meisje als maagd het huwelijk in te kunnen laten gaan.

Wapens tegen seksueel misbruik

Wat kunnen we doen om seksueel misbruik tegen allochtone jongeren te helpen voorkomen? Wat kunnen we doen om de gevolgen ervan te beperken?

Belangrijke actie- en aandachtspunten hiervoor zijn:

- inzetten op seksuele en relationele vorming en begeleiding van allochtone jongeren¹¹ en doorbreken van het taboe op praten over seks binnen allochtone kringen;
- vergroten van de weerbaarheid en assertiviteit van meisjes en jongens; hiermee leren ze zich letterlijk en figuurlijk te verzetten tegen ongewenste intimiteiten en handelingen;
- aanstellen van vertrouwenspersonen die absoluut vertrouwen bieden en strikte geheimhouding naleven;
- goed voorbereiden van hulpverleners en hen instrueren over gevolgen van 'naar buiten treden' c.q. zoeken van hulpverlening;
- vergroten van mediawijsheid; informeren van jongeren en hun ouders over de risico's van internet, msn, webcams en dergelijke.
- aanbieden van voorlichtingen, informatiebijeenkomsten, trainingen over seksuele en relationele vorming, over seksueel misbruik (preventie, vroegsignalering, bemiddeling, verwijzing) en over familie- en eerculturen;

---

¹¹ In een volgend artikel wordt hier uitgebreid op ingegaan.

Geraadpleegde bronnen

<http://www.seksueelgeweld.nl>

http://www.huiselijkgeweld.nl/doc/feiten/hg_onder_allochtonen.pdf

<http://www.p-loog.info/Wetenschap/brochure.htm>

Graaf, H. de, Meijer, S., Poelman, J., Vanwesenbeeck, I., *Seks onder je 25^e. Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2005*, Rutgers Nisso Groep/Soa Aids Nederland, RNG-studies nr. 7, Delft: Eburon, 2005

Diggelen, M. van, *Kinderen, jongeren, seksualiteit en seksueel misbruik*, Amsterdam: ACB Kenniscentrum, 2008.